

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Το «όχι» των νεοελλήνων στο δημόσιο αγαθό

Εικόνες θλιβερές, αισθητικά αποκρουστικές δείχνουν τα δημοσιογραφικά ρεπορτάζ για τη συμπεριφορά των νεοελλήνων στις ελεύθερες παραλίες, όσες έχουν απομείνει ακόμα. Ικανός αριθμός συμπολιτών μας ασχημονούν εις βάρος του περιβάλλοντος φυτεύοντας αποτσιγάρα στην άμμο, αφήνοντας ή πετώντας σκουπίδια στους θάμνους, στα δέντρα ή όπου φανταστεί κανείς! (...) Πρόκειται για χυδαιότητα, η οποία πρέπει να στιγματίζεται χωρίς ελαφρυντικά.

Πώς ερμηνεύεται, όμως, αυτή η συμπεριφορά των νεοελλήνων που έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά; Οι Έλληνες, όταν σκέφτονται τα ηθικά στοιχεία ενός ανθρώπου, τον φαντάζονται ως άτομο με πλούσια συναισθήματα, γενναιόδωρο, αφοσιωμένο κτλ. Η ηθική στάση ταυτίζεται με μια προσπάθεια, με μια πράξη αγάπης, πάντοτε όμως προς κάποιον και με τρόπο συγκεκριμένο. Ο νεοέλληνας δεν μπορεί να σκεφθεί ότι καλός άνθρωπος είναι εκείνος που μελετά επισταμένως τα προβλήματα των άλλων, όλων των άλλων, χωρίς εξαιρέσεις, ενώ υπολογίζει εξονυχιστικά τις ανάγκες των πάντων. Το γεγονός πως η ελληνική ηθική βασίζεται στην αυθορμησία και στην παρώθηση προς κάποιον, κατόπιν προς κάποιον άλλον κτλ., τον εμποδίζει να παίρνει μια ηθική στάση απέναντι στον «οποιοσδήποτε». Για τον οποιοδήποτε πρέπει να μεριμνά το κράτος, η δημόσια διοίκηση. Για τους «πάντες», εγώ, ο πολίτης, δεν ενδιαφέρομαι.

Στην Ελλάδα, το αίσθημα της συλλογικής αλληλεγγύης είναι ισχυρό για την υπεράσπιση της πατρίδας, της τοπικής κοινωνίας, του κόμματος κ.ά. Από την αλληλεγγύη αυτή, όμως, απουσιάζει η ορθολογιστική συμπεριφορά. Με άλλα λόγια απουσιάζει ο οποιοσδήποτε. Ο οποιοσδήποτε είναι όλοι οι άλλοι συνεπώς κι εγώ ο ίδιος με τον ίδιο τρόπο. Δεν είναι μόνο ο συγκεκριμένος άλλος, αλλά το οποιοδήποτε διαφορετικό υποκείμενο σε απόλυτη ισοτιμία.

Με τη υοοτροπία αυτή, οι κάτοικοι αυτής της χώρας αγνοούν την έννοια του δημόσιου αγαθού! Όταν ένα πράγμα ανήκει σε όλους, π.χ. η ελεύθερη παραλία, το κοινόχρηστο, τότε δεν είναι κανενός! Ο νεοέλληνας δε σκέπτεται τίποτα αν δεν πρόκειται για συγκεκριμένη ή συλλογική αναφορά. Γι' αυτό ρίχνει στο δρόμο κάθε είδους σκουπίδια και αυτό επειδή εκεί όπου αλόγιστα πετάμε τα πάντα, δηλαδή σε δημόσιους χώρους, ακτές, δάση, δεν υπάρχει κανενός ιδιοκτησία, άρα δεν είναι κανενός. Σε αυτές τις περιπτώσεις απουσιάζει η έννοια του «δημόσιου», της κοινωνικής αλληλεγγύης. Πρόκειται για μειονέκτημα της κοινωνικότητας όχι της ηθικής. Το δημόσιο αγαθό δε μας αφορά, δεν είναι δικό μας, πρέπει το κράτος, η δημόσια διοίκηση να μεριμνά γι' αυτό! Η έννοια και η μέριμνα για το δημόσιο αγαθό απουσιάζει, εν

πολλοίς, από τη συνείδησή μας. Ποιος μπορεί ν' αρνηθεί ότι πρόκειται για έλλειμμα παιδείας;

Επίσης, η δομή της ελληνικής δημόσιας διοίκησης δεν έχει ως σημείο αναφοράς την εξουχιστική, λεπτομερή προτεραιότητα των αναγκών των πολιτών, αλλά δρα ανεξάρτητα από αυτές, με άλλα λόγια η δημόσια υπηρεσία κατανοείται ακόμα και σήμερα ως δωρεά, ως παραχώρηση, ως εύνοια προς τον πολίτη, πλήρως αυτονομημένη από αυτόν. Αντίστοιχη νοοτροπία διαπνέει και τους δημόσιους υπαλλήλους, οι οποίοι θεωρούν ότι η υπηρεσία τους υφίσταται προς χάρη τους και όχι για την εξυπηρέτηση μιας κοινωνικής ανάγκης! Κανείς δε σκέφτεται πως οι μόνοι κριτές για το πώς πρέπει να λειτουργεί μια υπηρεσία είναι οι χρήστες των υπηρεσιών αυτών. Και η προσπάθεια να βελτιωθούν οι διαδικασίες λειτουργίας στρέφεται στην έρευνα για το τι πραγματικά επιθυμούν οι πολίτες και ποιο είναι το συμφέρον της ευημερίας των πολιτών· κάτι που απουσιάζει από την αντίληψη της ελληνικής δημόσιας διοίκησης από καταβολής του νεοελληνικού έθνους.

Ένα διαχρονικό θετικό συμπέρασμα μπορεί ν' αποκαλυφθεί από μερικές ασχήμιες των συμπολιτών μας· η ηθική εμπεριέχει δύο συστατικά της ίδιας βαρύτητας, τον αλtruισμό και την ορθολογικότητα. Η κοινωνικότητά μας δεν είναι επαρκής αν περιορίζεται μόνο στον αλtruισμό, στην αυθόρμητη προσφορά προς τα οικεία πρόσωπα και τις οικείες ομάδες. Αυτή η αλληλεγγύη είναι απαραίτητο να συμπληρωθεί από την ορθολογική στάση οι άνθρωποι να επιθυμούν ορθολογιστικά και όχι μόνο συναισθηματικά να πράξουν το καλό στους άλλους, δηλαδή στον οποιονδήποτε. Στο μέτρο που το δεύτερο συστατικό του ορθολογισμού συντραφύεται με το αλtruιστικό χαρακτηριστικό της, η ελληνική κοινωνία, ενδεχομένως, μπορεί ν' αποβάλει μερικά αρνητικά στοιχεία της μορφής «ωχ αδελφέ, δε βαριέσαι».

(Αιμίλιου Ζαχαρέα, διασκευή δημοσίευσης στη Ελευθεροτυπία, 2/8/2005)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να συνοψίσετε το περιεχόμενο του κειμένου σε μια περίληψη 100-120 λέξεων.

25 μονάδες

B.1. «Στην Ελλάδα, το αίσθημα της συλλογικής αλληλεγγύης είναι ισχυρό για την υπεράσπιση της πατρίδας, της τοπικής κοινωνίας, του κόμματος κ.ά. Από την αλληλεγγύη αυτή, όμως, απουσιάζει η ορθολογιστική συμπεριφορά. Με άλλα λόγια απουσιάζει ο οποιοςδήποτε»: Να εξηγήσετε το περιεχόμενο του αποσπάσματος (3^η παράγραφος) σε μια παράγραφο έκτασης 90-100 λέξεων.

10 μονάδες

B.2. Ποιο μέσο πειθούς χρησιμοποιεί ο αρθρογράφος στην πρώτη παράγραφο; Αφού το προσδιορίσετε να αξιολογήσετε την αποτελεσματικότητά του. Τεκμηριώστε την απάντησή σας.

5 μονάδες

B.3. «Το δημόσιο αγαθό ... έλλειμμα παιδείας;» (τέλος 4^{ης} παραγράφου): Να σχολιάσετε τη χρήση του θαυμαστικού και του ερωτηματικού στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

4 μονάδες

B.4. α. «Με τη νοοτροπία αυτή, οι κάτοικοι αυτής της χώρας αγνοούν την έννοια του δημόσιου αγαθού»

β. «Αντίστοιχη νοοτροπία διαπνέει και τους δημόσιους υπαλλήλους, οι οποίοι θεωρούν ότι η υπηρεσία τους υφίσταται προς χάρη τους»

Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στα παραπάνω αποσπάσματα και να την μετατρέψετε στην αντίθετη μορφή.

8 μονάδες

B.5. α. αποκρουστικές, στιγματίζεται, νοοτροπία, αλόγιστα, διαπνέει, συστρατεύεται: Να γράψετε από ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις προηγούμενες λέξεις (υπογραμμίζονται στο κείμενο).

β. στιγματίζω: Να χρησιμοποιήσετε το ρήμα σε μια δική σας σύντομη πρόταση η οποία θα αναδεικνύει τη σημασία του.

8 μονάδες

Γ. Όσο κι αν ενοχλεί τον εγωισμό μας, οφείλουμε να παραδεχτούμε πως ούτε η κοινωνική μας συνείδηση είναι επαρκώς αναπτυγμένη, ούτε η συμμόρφωσή μας προς τους νόμους –τους δίκαιους νόμους- είναι υποδειγματική. Από το φαινόμενο δυστυχώς δεν εξαιρούνται οι νεότερες γενιές. Ποιες αιτίες εξηγούν κατά τη γνώμη σας αυτή τη συμπεριφορά; Πώς θα κατανοήσουν οι νεοέλληνες ότι κοινωνικός βίος δε σημαίνει μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις προς τους εαυτούς και τους συμπολίτες μας; Να παρουσιάσετε τεκμηριωμένα τις απόψεις σας σε ομιλία σας στην ολομέλεια της Βουλής των εφήβων. Το κείμενο σας να κυμαίνεται μεταξύ 500-600 λέξεων.

40 μονάδες

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ